

Van weiden kun je goed melken

Als de koeien volop gras kunnen vreten en ze de juiste bijvoeding krijgen, kun je van weiden goed melken. Dat zegt dierenarts en weidecoach Gerrit Hegen. Volgens hem kunnen veehouders met weiden ook nog eens besparen op krachtvoer.

HENK TEN HAVE

In 2018 liet 82 procent van de Nederlandse melkveehouders de koeien buiten lopen, blijkt uit gegevens van de zuivelondernemingen. Niet eerder was dat percentage zo hoog sinds de zuivelsector in 2012 de weidegang van koeien begon te stimuleren. Toen zetten tientallen partijen uit de zuivelketen hun handtekening onder het Convenant Weidegang om de koe in de wei te houden. Veehouders kunnen twee vormen van weidegang op hun bedrijf toepassen: volledige weidegang waarbij de koeien ten minste 120 dagen zes uur lang per dag buiten lopen of deelweidegang waarbij minimaal een kwart van de veestapel minstens 120 dagen buiten komt. De laatste jaren is vooral het aandeel bedrijven dat alle melkkoeien buiten laat lopen, sterk toegenomen, aldus het samenwerkingsverband Duurzame Zuivelketen.

Gras in de koeien

“Het doel van weidegang is gras in de koeien krijgen waar ze melk van kunnen maken”, zegt dierenarts en weidecoach Gerrit Hegen. “Het is goed om het weiden in het voorjaar in een paar dagen rustig op te starten met het verse gras en daarnaast goed ruwvoer en krachtvoer op stal. De koeien kunnen wel dun op de mest zijn.

Dat komt niet door pensverzuring, maar heeft te maken met het hogere eiwitgehalte en de goede verteerbaarheid van het gras. Met het voeren van een structuurbron is de dunne mest te verminderen.”

Koeien kunnen volgens Hegen met vers gras erbij makkelijk 16 tot 17 kg drogestof uit ruwvoer opnemen. “Als ze met overdag weiden 7 tot 8 kg vers gras opnemen, zullen ze nog 7 tot 9 kg drogestof moeten opnemen uit passend ruwvoer dat ze krijgen bijgevoerd op stal, zoals kuilgras en snijmais. Er kan dan al snel 1 kg krachtvoer per dag worden bespaard. Bij een opname tot 10 kg drogestof uit voorjaarsgras kan 2 tot 3 kg krachtvoer per koe per dag worden bespaard. Je moet dat als melkveehouder wel durven.”

Goed en efficiënt weiden vraagt om vakmanschap van de melkveehouder. Daarbij is het allereerst van belang dat de melkveehouder kiest voor een beweidingssysteem dat bij hem past. Gerrit Hegen noemt vier systemen: 1) omweiden na elke drie tot vier dagen, 2) elke dag een nieuw perceel, na 21 dagen terug op het eerste perceel, 3) stripgrazen, 4) roterend standweiden. Roterend standweiden wordt ook wel het Nieuw Nederlands Weiden genoemd en is een vorm van standweiden. Daarbij wordt de huiskavel verdeeld in één tot drie blokken (weideplatforms) die elk weer worden opgedeeld in bijvoorbeeld vijf percelen van ongeveer gelijke grootte. Elke dag gaan de koeien in een nieuw perceel, om vervolgens na vijf dagen weer terug te keren in het eerste perceel. “Als de koeien in een perceel komen is de grashoogte maximaal 12 cm,

als ze eruit gaan is die minimaal 8 cm. De koeien krijgen daarmee steeds tot 4 cm ‘etgroen’ aangeboden. Dat is goed en schoon weidegras. De percelen die buiten de platforms liggen kunnen worden gemaaid voor de voederwinning.”

Ruw eiwit niet te hoog

Een rantsoen met goed gras voor de koeien bevat maximaal 16 tot 17 procent ruw eiwit. “Het is belangrijk dat het ruw eiwitgehalte in het gras en in de bijvoeding op stal niet te hoog is. En dat die bijvoeding

Longwormen

Bij nieuwe weiders kunnen melkkoeien of jongvee die voor het eerst naar buiten gaan last krijgen van longwormen. Meestal niet in het eerste jaar, maar pas in het tweede of derde jaar weidegang. Wees hier op verdacht. Als koeien of jongvee beginnen te hoesten, moet je niet te lang wachten met behandelen. Als je tijdig behandelt zal er weinig longschade optreden. Kalveren en pinken op bedrijven met een longwormhistorie bouwen met vaccinatie en weiden immuniteit op tegen longworm. Monitoring van tankmelk op longwormantistoffen na twee tot drie jaar zegt iets over de longwormsituatie bij de koeien. Als het niveau van longwormantistoffen bij de koeien hoog is, is het niet onwaarschijnlijk dat de longwormbesmettingsgraad onder het jongvee ook groter is.

Goed en efficiënt weiden vraagt om vakmanschap van de melkveehouder.

FOTO: TWAN WIEMANS

Leren grazen

Wil dat je melkkoeien veel gras opnemen in de weide, dan doe je er goed aan ze op jonge leeftijd al te leren grazen, zegt Gerrit Hegen. "Dat betekent dat je eerstejaarsdieren ook naar buiten doet. Dan bouwen ze tijdig weerstand op tegen maagdarmwormen. Je kunt ze het best inscharen op een licht besmet perceel. Na zes tot acht weken laat je mestonderzoek doen. Afhankelijk van de EPG (aantal wormeitjes per gram mest) beslis je, eventueel in overleg met je dierenarts, of je de dieren wel of niet gaat behandelen tegen wormen. Vervolgens weid je de dieren om naar etgroen. Na tweehonderd weidedagen (twee weidejaren) kunnen de dieren afkalven."

voldoende energie bevat. Een overmaat onbestendig eiwit wordt omgevormd tot ammoniak die vervolgens niet benut wordt door de pensmicroben omdat ze niet genoeg pensenergie beschikbaar hebben. De ammoniak komt via de penswand in de bloedbaan terecht. In de lever moet de ammoniak worden omgezet in ureum. Het maken van ureum kost de koe energie; die energie kan niet gebruikt worden voor de melkproductie. Koeien die melkproductiegedreven zijn kunnen daardoor een groter energietekort krijgen, wat een risicofactor is voor verergering van de negatieve energiebalans. Dat is nadelig voor de weerstand

van de koeien. Een hoog ureum is ook negatief voor de vruchtbaarheid, want ureum zorgt ervoor dat de eicel minder vitaal is en het milieu in de baarmoeder zuurder wordt, wat de innesteling van de vrucht belemmert."

Door het voorjaarsgras te combineren met hoogwaardige graskuil met een niet te hoog gehalte aan onbestendig eiwit en/of snijmais (of een andere bron van pensenergie) en bijpassend krachtvoer met laag eiwit, is het ruw eiwitgehalte omlaag en in een gunstiger verhouding te brengen.

Aandacht voor bemesting

Met aandacht voor de bemesting in het voorjaar, kunnen een overmaat onbestendig eiwit en daarmee de vorming van te veel ureum in de koe worden voorkomen. Hegen: "En als het eiwitgehalte in het gras niet te hoog is, hoef je ook minder mais of energierijk krachtvoer bij te voeren." Hij adviseert om in het voorjaar op weidepercelen een eerste gift van 20 kuub mest verdund met 10 kuub water per hectare uit

bodemconditie. "Ook daarna moeten veehouders geloven in de kracht van de bodem: daarin zijn de nawerking van de drijfmest, het stikstofleverend vermogen van een oude zode en een goede, strategische verdeling van de kunstmestgift de leidende thema's. Daarnaast kun je profiteren van klaver dat stikstof uit de lucht bindt. En met een uitgebreid grondonderzoek krijg je als veehouder zicht op hoe de bodem ervoor staat en heb je prachtige handvatten voor je jaarlijkse bemestingsplan."

Mineralen

Bij het weiden van koeien is het goed om ook aandacht te hebben voor de mineralenvoorziening van de koeien. Hegen: "Koper, selenium, jodium en zink kunnen worden gemeten in de melk. Selenium en koper spelen een belangrijke rol in de weerstand van de koe. Zwavel is een belangrijk element dat invloed heeft op de eiwitkwaliteit. In de kuilanalyses moet het een waarde van 3 tot 4 hebben. Haal je die

Een overmaat onbestendig eiwit wordt omgevormd tot ammoniak

te rijden. "Verdunnen met water zorgt voor betere benutting van de voedingsstoffen in de mest en voor minder vervluchtiging van ammoniak. Maximaal 20 kuub mest verdund met water beperkt tevens het kaliumgehalte in het gras. Ook leidt het tot schoner gras en daarmee een kleinere kans op besmetting met bijvoorbeeld salmonellabacteriën." Op percelen die worden gebruikt voor beweiden of stalvoeding, moet later in het seizoen geen drijfmest worden gebracht, adviseert Hegen. "Eten van een schoon bord is het devies." Volgens Hegen kan de voorjaarskunstmestgift op het melkveebedrijf omlaag met 10 tot 15 procent, mede afhankelijk van de bodemtemperatuur in het voorjaar en de

waarde niet, neem zwavel dan mee in je bemestingsplan. Let op dat bijvoorbeeld veengronden van nature een hoog zwavelgehalte kunnen hebben. Denk verder ook aan natrium en magnesium. Natrium geeft smaak aan het gras, magnesium is vaak nodig om hoge kaliumgehalten in weidegras en graskuil te compenseren. Dus met de bemesting kan eventueel rekening worden gehouden met de mineralengehaltes in de grond en in het gewas. Bedenk dat een verhoging van de pH van de bodem door bekalking leidt tot een betere opname van mineralen in het gras."

Drinkwaterinstallatie

Om de koeien gezond te houden en de melkproductie op niveau, moet er in de weide een goede drinkwaterinstallatie zijn. "Ik verkies bron- of leidingwater. Mocht je toch oppervlaktewater gebruiken, let er dan op dat het water voldoende doorstroomt en er geen riooloverstort in de omgeving is." §

Voorkom een overmaat onbestendig eiwit in het gras, zegt Gerrit Hegen.

FOTO: GH